

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti
tuleviku heaks

**EL struktuuritoetuse toetuskeem
„Infoühiskonna teadlikkuse tõstmine“
Kokkuvõte 2015. – 2018. aastal ellu viidud tegevustest**

Koostas:
Piret Aro
toetuskeemi juht
piret.aro@ria.ee

Sisukord

Sissejuhatus.....	3
Ülevaade 2015. – 2018. aasta tegevustest.....	4
Uuringud ja analüüsid.....	4
Juhendmaterjalid ja raamistikud.....	5
Üritused.....	6
Teavitustegevused.....	8
Tekkinud probleemid ja nende lahendamiseks kasutusele võetud lahendusteed.....	9
Toetuskeemispetsiifilised indikaatorid ja nende täitmine.....	10
Toetuskeemi eelarve ja selle täitmine.....	11

Sissejuhatus

Euroopa Liidu struktuuritoetuse toetuskeem „Infoühiskonna teadlikkuse tõstmine” (edaspidi ka *toetuskeem*) alustas tegevust 6. juunil 2015, mil majandus- ja taristuminister kehtestas meetme „Nutika teenustetaristu arendamine“ tegevuse „Infoühiskonna teadlikkuse tõstmine”¹ raames toetuse andmise tingimused infoühiskonna teadlikkuse tõstmiseks² (edaspidi ka *toetuskeemi tingimused*). Toetuskeemi rakendusasutus on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM) ning elluviija Riigi Infosüsteemi Amet (RIA).

Toetuskeemi kogumaht vastavalt toetuskeemi tingimustele on 5 miljonit eurot ja seda rahastatakse EL struktuuritoetusest (sellest 85% ehk 4,25 miljonit eurot Euroopa Regionaalarengu Fondist). Tegevused viiakse ellu vastavalt rakendusasutuse kinnitatud tegevuskavadele aastatel 2015–2023 (abikõlblikkuse periood: 06.06.2015–30.06.2023). Elluviidavate tegevuste tulemusel kasvab riigiasutuste, üksikisikute ja ettevõtjate teadlikkus ning teadmus infoühiskonnast ning kinnistub veelgi Eesti edumeelse e-riigi maine. See omakorda aitab kaasa teenustetaristu nutikale ja turvalisele kasutamisele, toimimisele ning kasutuselevõtule. Toetuskeem lähtub „Eesti infoühiskonna arengukavast 2020“ ning struktuurivahendite rakenduskava eesmärkidest ja prioriteetidest.

Toetuskeemi tingimusi on pärast nende esialgset kinnitamist juunis 2015 muudetud kahel korral: 2015. aastal täpsustati teavitustegevuste elluviimise sihtriike³ ning 2017. aastal muutis rakendusasutus toetuskeemi eelarve jaotust erinevate tegevuste vahel (suurendas ürituste/koolituste korraldamiseks ettenähtud vahendeid teiste tegevuste jaoks planeeritud vahendite arvelt) ja toetuskeemispetsiifiliste väljundindikaatorite oodatud saavutustasemeid⁴. Muudatused põhinesid toetuskeemi elluviimise kogemusel ja tegelikel vajadustel, lähem info on toodud tingimuste muutmise seletuskirjades.

Toetuskeemi esimese tegevuskava kinnitas rakendusasutus samaaegselt toetuskeemi tingimustega. Pärast seda on igal aastal kinnitatud kaheaastane tegevuskava, mida on vajaduse tekkimisel (tegevuste lisamine või eemaldamine, sisu ja maksumuste korrigeerimine) aasta jooksul muudetud. 2015. ja 2016. aastal muudeti tegevuskava kahel ja 2017. aastal ühel korral. Toetuskeemi tegevuskava aastateks 2018 – 2019 kinnitas rakendusasutus ministri käskkirjaga juunikuus⁵. 2018. aasta tegevuste osas on käesolev aruanne koostatud lähtuvalt viimasest tegevuskavast.

¹ Meetme nr 11.2 tegevus nr 11.2.2 vastavalt struktuuritoetuse seaduse § 12 lõike 3 alusel antud Vabariigi Valitsuse korraldusele „„Perioodi 2014-2020 struktuuritoetuse meetmete nimekirja“ kinnitamine“

² Majandus- ja taristuministri 6. juuni 2015.a käskkiri nr 15-0150 „Toetuse andmise tingimused infoühiskonna teadlikkuse tõstmiseks“

³ muudetud p 2.2.4, muudatus jõustunud 06.06.2015

⁴ lisatud p 1.6.2, muudetud p 3, 6.7.2.8 ja Lisa I, muudatus jõustunud 05.12.2017

⁵ Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministri 11. juuni 2018.a käskkiri nr 1.1-1/18-104

Ülevaade 2015. – 2018. aasta tegevustest

Järgnevalt on esitatud ülevaade toetuskeemi tegevustest ja tulemustest kuni 2018. aasta lõpuni tegevuste tüüpide kaupa vastavalt toetuskeemi eelarve ja indikaatorite struktuurile. Iga bloki alguses on välja toodud andmed 2018. aasta kohta, seejärel ülevaade varasematest aastatest.

Uuringud ja analüüsid

Uuringuid ja analüüse 2018. aastal toetuskeemist ei teostatud ega ette ei valmistatud.

Varasematel aastatel on toetuskeemist valminud kuus uuringut/analüüsi:

1. 2016. aasta maikuu võeti vastu MKMi sisujuhtimisel valminud **riigipilve kontseptsiooni rakendamise õigusanalüüs**⁶;
2. novembris 2016 valmis RIA küberturvalisuse teenistuse sisujuhtimisel **kübervaldkonna õigusanalüüs**⁷;
3. detsembris 2016 valmis **elutähtsate teenuste osutamist mõjutavate tegurite kaardistamise uuring**⁸;
4. veebruaris 2017 valmis **eID kasutajatoe analüüs**⁹, millest tulenesid ettepanekud eID kasutajatoe paremaks korraldamiseks;
5. 2017. aasta novembris esitleti **nutiseadmete kasutajate turvateadlikkuse ja turvalise käitumise kordusuuringut**¹⁰, mille peaesmärk oli anda ülevaade 6-aastaste ja vanemate Eestis elavate nutiseadmete kasutajate turvateadlikkusest ja turvalist käitumist puudutavatest aspektidest Eesti elanike suhtes esinduslikus uuringus, võrrelda tulemusi 2014. aastal läbi viidud sarnase uuringu¹¹ tulemustega ning analüüsida viimase kolme aasta jooksul toimunud muudatusi elanike nutiseadmete turvalise kasutamise alases teadlikkuses ja käitumises;
6. **e-riigi alase ministrite deklaratsiooni sisendite** projekt viidi ellu 2017. aastal Euroopa Liidu eesistumise raames toimuval EL ministrite mitteametlikul e-riigi teemalisel kohtumisel heakskiidetud e-riigi alase Tallinna deklaratsiooni sisendite saamiseks: koostati deklaratsiooni mõttepaber, korraldati Brüsselis ümarlaud juhtivate e-riigi ekspertide ja osapooltega saamaks sisendit deklaratsioonile, korraldati *online*-kaasamisprotsess¹², kaasamaks sisendi saamiseks laiemat ringi osapooli, samuti anti jooksvalt tagasisidet deklaratsiooni tekstile ning korraldati oktoobris eesistumise raames toimunud e-valitsemise konverentsil vastavateemaline

⁶ Analüüs on avaldatud MKMi kodulehel, otseviide:

https://www.mkm.ee/sites/default/files/report-state-cloud-concept.ria_2016-05-11.final_sorainen.pdf [23.01.2019]

⁷ Analüüs on avaldatud RIA kodulehel:

<https://www.ria.ee/et/uudised/eesti-kuberjulgeoleku-oiguslik-ramistik-vajab-korrastamist.html> [23.01.2019]

⁸ Uuringu kokkuvõte on avaldatud RIA kodulehel, otseviide:

<https://www.ria.ee/sites/default/files/content-editors/publikatsioonid/elutahtsate-teenuste-osutamist-mojutavate-tegurite-uuringu-kokkuvote.pdf> [23.01.2019]

⁹ Avaldatud RIA kodulehel, otseviide:

<https://www.ria.ee/sites/default/files/content-editors/publikatsioonid/eidkasutajatoeanalys.pdf> [23.01.2019]

¹⁰ Avaldatud RIA kodulehel, otseviide:

https://www.ria.ee/sites/default/files/content-editors/publikatsioonid/nuti-uuring2017_aruanne.pdf [23.01.2019]

¹¹ Avaldatud RIA kodulehel, otseviide:

https://www.ria.ee/sites/default/files/content-editors/ITT/programm/nutiseadmete_kasutajate_turvateadlikkuse_ja_turvalise_kaitumise_uuring_aruanne_2014_luhi2.pdf [23.01.2019]

¹² Vt <https://ideas4digitalgov.eu/> [23.01.2019]

paneeldiskusioon.

Toetuskeemi tingimused seadsid eesmärgiks teostada 2018. aasta lõpuks kuus uuringut või analüüsi ja see toetuskeemispetsiifiline väljundindikaator sai ka täidetud.

Juhendmaterjalid ja raamistikud

2018. aastal toetuskeemist standardeid, raamistikke, metoodilisi juhendeid ja koolitustest eraldiseisvaid koolitusmaterjale ei valminud, kuid töös oli kolm projekti:

- Sisulises koostöös Sisekaitseakadeemiaga viidi läbi hange **TehnoLoogika e-õppe materjalide** teostamiseks. Tööde esimeses etapis on täiendatud juba varem Sisekaitseakadeemia tellimisel valminud kolme moodulit ja tellitud kuuest uuest moodulist on valminud kolm. 2019. aastal, kui e-õppe materjalid on täielikult valmis, saab Sisekaitseakadeemia alustada Siseministeeriumi haldusala juhtide koolitamist nende tehnoloogiaalase teadlikkuse tõstmiseks.
- Aasta lõpus oli lõpusirgele jõudmas hange, millega tellitakse **küberrünnete demovideod**. 2019. aastal valmivaid videoid saab kasutada erinevate küberrünnete toimimise seletamiseks nii koolitustel ja kohtumistel kui mujal, näiteks sotsiaalmeedia kanalites, luues sellega eeldused teadlikkuse tõstmiseks enamlevinud küberrünnete osas ning vähendades seeläbi pettuste/rünnakute ohvriks langemise tõenäosust.
- Valmistati ette hange, mille tulemusel sõlmitakse leping ülevaatliku **juhendi** koostamiseks **Windows'i-põhise kohtvõrgu turvalisuse** jaoks vajalikest nõuetest, võimalustest ja lahendustest, eesmärgiga muuta asutuste ja e-teenuste pakkujate kohtvõrgud turvalisemaks ning kergendada asutuste tööd. Loodav juhend kirjeldab Windows 10 põhise kohtvõrgu ülesehituse põhimõtteid turvalisuse aspektist ning annab praktiliselt rakendatavaid juhiseid meetmete kasutuselevõtuks arvestades ISKE (infosüsteemide kolmeastmelise etalonturbe süsteemi) nõudeid.

Varasematel aastatel viidi lõpule neli projekti:

1. kevadel 2016 valmisid **RIHA baaskoolituse** materjalid¹³;
2. augustis 2016 avaldati eesti- ja ingliskeelsed e-õppematerjalid **X-tee turvaserveri administraatoritele**¹⁴;
3. 2016. aastal valmis **andmekvaliteedi tagamise juhend**¹⁵, mis sisaldab riigi infosüsteemi kui terviku andmekvaliteedi mõõtmise ja tagamise metoodikaid ning kirjeldab andmekogude kvaliteedi juhtimise seire ja järelevalve metoodikat ning sisaldab ettepanekuid andmekvaliteedi seire meetrika osas;
4. **e-Eesti rahvusvahelise maine edendamise tegevuskava**¹⁶ koostamiseks loodi 2016. aastal tegevuskava aastateks 2017 – 2019, mida piloteeriti terve 2017. aasta jooksul. 2017. aasta lõpuks loodi vastavalt pilootaasta kogemusele ajakohastatud tegevuskava elluviimiseks aastatel 2018-2019. Ajakohastatud tegevuskava ja sellest tulenevate tegevuste elluviimise ülesanne anti üle tegevuskava elluviimise koordinaatorirolli ülevõtjale, Ettevõtluse

¹³ <https://moodle.ria.ee/course/view.php?id=3> [19.01.2019], seoses RIHA arendamisega on materjalide avalikust vaatest peidetud mitteajakohased materjalid

¹⁴ <https://moodle.ria.ee/course/view.php?id=7> [19.01.2019]

¹⁵ Avaldatud RIA kodulehel (jaotis „Andmekvaliteedi tagamise juhend“):

<https://www.ria.ee/et/struktuuritoetused/itt/2015-2023/juhendmaterjalid.html> [23.01.2019]

¹⁶ Materjalid on üleval RIA kodulehel (jaotis „E-Eesti rahvusvahelise maine edendamine“):

<https://www.ria.ee/et/struktuuritoetused/itt/2015-2023/juhendmaterjalid.html> [23.01.2019]

Arendamise Sihtasutusele (EAS), täpsemalt e-Estonia Showroom'ile.

Nende lõpuleviidud projektidega sai ka täidetud toetuskeemispetsiifilise indikaatori siht – neli juhendmaterjali-raamistikku 2018. aasta lõpuks.

Üritused

Üritused oli 2018. aasta peamine märksõna. Aasta jooksul toimus kokku 103 üritust-koolitust, millest võttis osa enam kui 3500 inimest. Ehkki osalejate arv on võrreldes varasemate aastatega kasvanud kuuendiku võrra, oli toimunud ürituste arv pea kaks korda suurem kui eelneval ja üle kahe korra suurem kui 2016. aastal.

Tark e-riik sarjas toimus aasta jooksul kokku **43 üritust** 2054 osalejale. Tark e-riik sarja raames toimus mitmeid juba traditsiooniks saanud või uusi info- ja teabepäevi (eID, andmevahetus, kriitilise informatsiooni infrastruktuur, avaandmed, riigipilv jm), koostöövõrgustiku üritusi (nt eesti.ee, eID, andmevahetus, arhitektuurinõukogu, küberturve, IT-juhid, e-Eesti kõneisikud jm) ja koolitusseminare (eID, andmeanalüütika, veebikeskkondade juurdepääsetavus jm). Toimunud üritustest suurim oli 9. mail aset leidnud rahvusvaheline eID valdkonna konverents "The Lessons We Learned", millel käsitleti 2017. aasta sügisel Tšehhi Masaryki ülikooli teadlaste avastatud Infineoni kiibis peitunud turvavea mõju ja tagajärgi nii Eestis kui ka mujal maailmas.

Samuti korraldati toetuskeemist **57 koolitust** 879 osalejale, mis tegevuskava struktuuri mõttes on alates 2018. aastast Tark e-riik sarja eelarvereaalst välja arvatud (varasematel aastatel kajastuvad Tark e-riik sarja statistikas):

- RIHA kasutajate oskuste tagamiseks toimus aasta jooksul 22 koolitust 285 osalejale;
- kohalike omavalitsuste infotehnoloogia juhtidele korraldati kuus IKT taristu koolitust ja kuus koolitust "ISKE juurutamine ja rakendamine kohalikes omavalitsustes", osalejaid oli kokku 173;
- jätkusid X-tee andmeteenuste arendajate koolitused: toimus kuus koolitust, millel osales 48 inimest;
- läbi viidi 15 infoturbe valdkonna koolitust 344 osalejale;
- toimus kaks viiepäevast koolitust „How to harden Windows 10 endpoints“, mille läbis täies mahus 29 inimest.

Lisaks viidi toetuskeemist 2018. aastal ellu järgmised üritused 597 osalejale:

- rahvusvaheline **CERT-EE sümposium 2018** toimus Tallinnas Vaba Lava hoones 28.-29. mail RIA sisulisel juhtimisel ja sellel osales 240 inimest;
- 19.-20. septembril 2018 leidis aset seni maailma eri paigus toimunud rahvusvaheline eID valdkonna konverents „**eID Forum**“, millel osales 294 inimest;
- vahepealsetel aastatel vahele jäänud või teises formaadis toimunud **kõrgemad infoühiskonna kursused** korraldati Vihula mõisas 1.-2. novembril ja sellest sai osa 63 osalejat.

Varasematel aastatel on **Tark e-riik** sarjast toimunud kokku 106 üritust ja koolitust:

- 2015. aasta sügisel kolm üritust (KIHK infopäev, seminar „Admin @ gov 2015“ ja RIHA koostöövõrgustiku seminar) kokku 160 osalejale;
- 2016. aasta jooksul toimus 47 üritust ja koolitust (sh infoturbe, arvutivõrkude ja tarkvara kaardistamise ning pilvenduse mudeleid ja tehnoloogiad tutvustavad koolitused), millest

suurim oli RIA sisustatud konverents „E-riik 2018“, ka kõrgemad infoühiskonna kursused toimusid tol aastal Tark e-riik projekti raames varasemast pisut teises formaadis;

- 2017. aastal viidi läbi 56 üritust (sh infoturbe valdkonna ja X-tee arendajate koolitused). Üks suuremaid üritusi oli RIA sisustatud konverents „Küberturvalisuse olevik ja tulevik“, mis oli pühendatud 2007. aasta kevadel toimunud ulatuslike küberrünnete aastapäevale.

Muud üritused:

- 19.-20. novembril 2015 toimus **D5 (Digital 5) koostöövõrgustiku** aastakohtumine Tallinnas, üritusel osales kokku 61 inimest kõigest D5 võrgustikku kuuluvatest riikidest: Iisraelist, Uus-Meremaalt, Lõuna-Koreast, Ühendkuningriigist ja Eestist;
- 27. mail 2016 toimus Tallinnas **Nordic Digital Day 2016**, millel osales 339 inimest (üle 100 nendest välismaalt) 36 riigist;
- 22.-23. septembril 2016 leidis Tallinnas aset **OECD liikmesriikide IT-juhtide aastakohtumine**, kus osales 94 inimest; 28 OECD liikmes- ja kandidaatriigi kõrval olid esindatud OECD (kui organisatsiooni), Euroopa Liit, Maailmapank, ÜRO, BIAC, Open Knowledge International, TTÜ, ITL, Microsoft (USA) ja mitmed Eesti ettevõtted;
- Tallinnas Eesti EL Nõukogu eesistumise raames viidi toetuskeemist 4.-6. oktoobril 2017 ellu **e-valitsemise konverents** koos külgnevate üritustega (CIOde kohtumine¹⁷, ministrite ja CIOde pidulik õhtusöök, konverentsikülaliste tervitus-vastuvõtt; ministrite kohtumine "Ministerial meeting" ja konverents "Ministerial eGovernment Conference"¹⁸). Üritustel osales vähemalt 480 inimest;
- Samuti eesistumise raames leidis 19.-20. oktoobril 2017 aset Justiitsministeeriumi poolt korraldatud eesistumise konverentsi "Futur-e-Justice" paralleelüritusena **e-õiguskeskkonna valdkonna ideehäkaton** "Idea Garage: e-Justice"¹⁹, millel osales 67 inimest;
- 2016. aasta sügisel korraldati toetuskeemist **ava- ja suurandmete teenuste ja rakenduste loomise konkurss**²⁰ (69 osalejaga eelüritus 21. septembril Tallinnas ja 157 osalejaga arendusnädalavahetus Tartus 21.-23. oktoobril);
- Iga-aastane traditsiooniline RIA sisulisel juhtimisel elluviidav rahvusvaheline **CERT-EE sümpoosion**, mis toob kokku küberturbe eksperdid kõikjalt maailmas, toimus Tallinnas 30.-31. mail **2016** (osales 231 inimest, kellest pea 100 olid välismaalased) ja 29.-30. mail **2017** (osales üle 262 inimest, kellest üle 140 olid välismaalased).

Seega kokku on toetuskeemist kolme ja poole aasta jooksul toimunud 217 üritust ja koolitust, kusjuures ürituste arv on aasta-aastalt kasvanud:

- 2015. aastal toimus neli üritust enam kui 220 osalejale;
- 2016. aastal toimus 51 üritust-koolitust, millest võttis osa üle 3000 inimest;
- 2017. aastal toimus 59 üritust-koolitust, millest võttis osa üle 2900 inimese;
- 2018. aastal toimus 103 üritust-koolitust, millest võttis osa üle 3500 inimese.

Toetuskeemispetsiifilise indikaatori siht – vähemalt 195 üritust 2018. aasta lõpuks – sai täidetud oktoobrikuus ning aasta lõpuks 22 üritusega ületatud.

¹⁷ Vt ka <https://www.eu2017.ee/et/political-meetings/cio-de-kohtumine> [23.01.2019]

¹⁸ Vt ka <https://www.eu2017.ee/et/political-meetings/e-valitsuse-konverents> [23.01.2019]

¹⁹ Vt ka <http://garage48.org/events/e-justice> [23.01.2019]

²⁰ Vt ka <http://garage48.org/events/openbigdata> [23.01.2019]

Teavitustegevused

Aastal 2018 lõppes kolm teavitusprojekti:

- e-Eesti turundusmaterjalidest valmis aprillis **e-Eestit tutvustav üldine videomaterjal**²¹ ning juunikuus **Eesti e-tervise lugu tutvustav materjal**²² (pärjati Eesti disainiauhinnade konkursil 2018 kahe auhinnaga: infograafika kategoorias kullaga ja animatsiooni kategoorias hõbedaga);
- sügisel valmisid **küberturvalisuse kuu**²³ **materjalid**, peamiseks tulemiks olid infobrošüürid tööealistele, kooliealistele ja eakatele²⁴. Materjale levitati eelkõige 15. oktoobril aset leidnud küberturvalisuse talgutel, aga ka teistel oktoobrikuus toimunud koolitustel (RIA töötajad ja koostööpartnerid andsid küberhügieeni alaseid lühikoolitusi koolides, perearstikeskustes, Riigikogus, ajalehtede toimetustes ja muudes kogukonnaga seotud kohtades).

Lisaks oli töös veel kaks teavitusprojekti: 2018. aasta veebruari alguses sõlmiti kolmeaastane leping avaandmete valdkonna edendamiseks ning 2019. aastal valmib Eesti eID ökosüsteemi tutvustav videomaterjal.

Varasematel toetuskeemi tegevusaastatel on lõppenud kolm e-Eesti turundusmaterjalide projekti:

- eesistumisse panustas otseselt kaks 2017. aasta videoprojekti: juulis valmis **andmete vaba liikumist tutvustav video**²⁵, mida MKM kasutas 17. juulil 2017 toimunud eesistumise konverentsil "The Digital Single Market Conference", ja septembris valmis **Eesti küberturvalisuse arengut 2007-2017 käsitlev video**²⁶, mida kasutas RIA 15. septembril 2017 aset leidnud eesistumise konverentsil "EU Cyber Security Conference 2017". Mõlemast videost on valminud nii pikad kui lühikesed versioonid, mis on universaalselt kasutatavad (ja teadaolevalt ka kasutatud) kohtumisel, konverentsidel jm;
- 2016. aastal valmisid **X-tee turundusmaterjalid**: valmisid eesti- ja ingliskeelsed presentatsioonipõhjad, mis võimaldavad kõneisikutel X-tee toimimist selgitada, samuti valmisid visuaalsed baaselemendid, üldjoonis, *factsheet*²⁷ (ajakohane karakteristika), animatsioon²⁸ jms. X-tee animatsioon tunnistati 2016. aasta selge sõnumi auhinna vääriliseks, samuti pälvis see tunnustuse konkursil „Eesti disainiauhind 2016“, kus X-tee animatsioon tunnistati animatsioonikategooria võitjaks.

Muudest teavitustegevustest on ellu viidud:

- 2016. aastal viidi koostöös e-residentsuse meeskonnaga ja hankelepingu partneriga ellu **e-residentsuse projekti PR-kampaania**, mille tulemusel ilmus USA peavoolu- ja tehnoloogiameedias Eesti e-residentsusest 12 originaalkajastust;
- **konkurss „Eesti parim mobiilirakendus 2016“**²⁹, millel osales kokku 54 mobiilirakendust ja mille seast valiti parimaks Pipedrive-Sales CMR;

²¹ Vt näiteks <https://www.youtube.com/watch?v=zOfmfLusimA> [23.01.2019]

²² Vt näiteks <https://www.youtube.com/watch?v=H4QLzQGMI3k> [23.01.2019]

²³ Vt ka <https://cybersecuritymonth.eu/> [23.01.2019]

²⁴ digitaalselt kättesaadavad <https://www.ria.ee/et/kuberturvalisus/enetus-ja-nouanded/nouanded.html> [23.01.2019], vt rubriigis „Materjalid“ failid „Turvaliselt internetis“

²⁵ Videod avaldatud mh ka RIA YouTube'is: <https://www.youtube.com/watch?v=6jKQw1DP-0A> (ingliskeelne subtiitritega lühem video) ja <https://www.youtube.com/watch?v=dSu0wNpHKWQ> (ingliskeelne pikem video eestikeelsete subtiitritega) [23.01.2019]

²⁶ Videod avaldatud mh ka RIA YouTube'is: <https://www.youtube.com/watch?v=68yIvWFF3a0> (ingliskeelne subtiitritega pikem video) ja <https://www.youtube.com/watch?v=BGYt3IYtses> (ingliskeelne subtiitritega lühem video) [23.01.2019]

²⁷ Avaldatud RIA kodulehel <https://www.x-tee.ee/factsheets/EE/> [23.01.2019]

²⁸ Avaldatud RIA kodulehel: <https://www.ria.ee/et/riigi-infosusteem/andmevahetuskiht-x-tee.html> [23.01.2019]

²⁹ konkursi veebileht: <https://konkurss.eesti.ee/> [23.01.2019]

- **nutiseadmete turvalise kasutamise teavituskampania**³⁰, mis viidi läbi kaheosalisena: esimene osa oktoobris 2016 ning teine osa mais 2017 ja mis tugines viie põhilise nutiturvalisuse sõnumi (Nutikaitse 2017 partnerite vahel kokku lepitud) levitamisele;
- digitaalallkirja formaadile **bdoc ülemineku kommunikatsiooniprojekt**, mille käigus tegeldi 2016. aastal laiemale avalikkusele, kuid veelgi enam infosüsteemide omanikele suunatud kommunikatsiooniga (sh IT-juhid, asutuste juhid, IT-spetsialistid), et motiveerida neid läbi viima infosüsteemides vajalikke muudatusi (tegevavahetus);
- detsembrikuus 2017 valmis **riigiportaal eesti.ee kommunikatsioonistrateegia**, mille eesmärk oli aidata riigiportali kommunikatsioon mõtestada terviklikuks strateegiliseks lähenemiseks ning luua eeldused, et sihtrühmadele suunatud kommunikatsioon oleks optimaalne, sihipärane ja õigeaegne.

Kokku on 2015. aasta algusest ellu viidud 11 teavitustegevuste projekti ja seega siht – vähemalt 10 teavitustegevuste projekti 2018. aasta lõpuks – sai täidetud ja ühe projekti võrra ületatud.

Tekkinud probleemid ja nende lahendamiseks kasutusele võetud lahendused

Tulenevalt MKMi õigusosakonna tähelepanekutest, et varasem toetuskeemi tegevuskava kinnitamine kantsleri poolt ei olnud lõpuni õiguspärane, kuivõrd esialgne tegevuskava oli ministri käskkirja lisa, on alates 2017. aastast tegevuskava kinnitatud ministri käskkirjaga. Ministri käskkirja kooskõlastamine ja kinnitamine aga on osutunud väga aeganõudvaks ja paljusid osapooli hõlmavaks protsessiks. Lahendusteena näeb rakendusasutuse poolt ettevalmistatav toetuse andmise tingimuste muudatus toetuse saajale teadaolevalt muuhulgas ette tegevuskava kinnitamise volitamise allapoole, asekancleri tasemele ning see peaks edaspidi tegevuskava ja selle muudatuste kinnitamise protsessi kiiremaks muutma.

2017. aastal koostöös rakendusasutusega järgmise kahe aasta tegevusi planeerides ilmnes, et vajadused ürituste ja koolituste korraldamiseks on oluliselt kasvanud. Sellest tulenevalt muudeti toetuskeemi tingimusi, tõstes antud toetust eelarveridade vahel ringi ja korrigeerides sellest tulenevalt ka toetuskeemispetsiifiliste väljundindikaatorite sihte. Kuivõrd samal ajal ilmnes, et ka toetuskeemi kogueelarvest ei piisa tegevuste elluviimiseks toetuskeemi abikõlblikkuse perioodi lõpuni, algatas rakendusasutus toetuskeemi eelarve suurendamise protsessi. Eelarvet suurendati augustis 2018 Vabariigi Valitsuse vastava korraldusega ning toetuskeemi tingimustes tehakse sellest tulenevad muudatused 2019. aastal koos järgmise tegevuskava kinnitamisega.

Ürituste korraldamisel on läbivalt olnud murekohaks inimeste üritustel osalemise ebaühtlus. Kuna üritused on osalejatele tasuta, ei võeta oma registreerimise tühistamist tõsiselt (kas ei tulla kohale või tühistatakse registreering liiga hilja), samuti on osal inimestest kombeks tulla üritustele eelregistreerimata. Ehkki üritustel ja koolitustel osalemise keskmine protsent ei ole madal, siis muret on teinud selle protsendi kõikumine (2017. aastal 57 ja 115 ning 2018. aastal 67 ja 114 protsendi vahel), mis teeb eelkõige keeruliseks toitlustusega (teatud ürituste puhul ka majutusega või ruumide mahutavusega) seotud teenuste tellimise. Kahjuks ei ole sellele probleemile endiselt ka väga head

³⁰ seoses Nutikaitse 2017 projekti eestvedaja Vaata Maailma SA tegevuse lõppemisega 2019. aasta algusest ei ole kampania veebileht <http://nutiturvalisus.ee/> enam kättesaadav

lahendust ja kasutatakse jätkuvalt valdavalt samu meetmeid: toitlustuse arvud üritatakse kinnitada viimasel hetkel ning, kus võimalik, üritab lepingupartner saada alltöövõtjaga kokkuleppele, et tasuda vastavalt tegelikult osalevate inimeste arvule; planeerimisel vaadatakse üle varasemate sarnaste ürituste osalusprotsendid, et prognoosida osalejate käitumist; tehakse täiendavat teavitust ja üritatakse suurendada inimeste teadlikkust vajadusest registreerumist ja selle tühistamist tõsisemalt võtta.

2018. aasta maikuus jõustus isikuandmete kaitse üldmäärus, mis mõjutas nii Tark e-riik sarja kui ka teiste ürituste ja koolituste korraldamist. Sellest tulenevalt tuli tõsta lepingupartnerite teadlikkust määrusest tulenevate nõuete osas, läbi rääkida ja koostada teavitused registreerimiskeskonda jms. Ka on aeganõudev olnud kohanemine uuest riigihangete seadusest (jõustus septembris 2017) tulenevate muudatuse ja uue riigihangete registriga (võeti kasutusse oktoobris 2018), samuti on viimastel aastatel vahetunud märkimisväärne hulk tegevuste sisuvastutajaid nii RIAs kui MKMis, millest tulenevalt on mõnevõrra pikenenud tööprotsess – täiendavalt on tulnud panustada aega koostöö käivitamise, võimaluste ja piirangute selgitamise ning kokkulepete tegemisse.

Muid märkimisväärseid murekohti toetuskeemi elluviimisel ei ole tekkinud, väiksemad probleemid on lahendatud konkreetsete projektide ja lepingute raames.

Toetuskeemispetsiifilised indikaatorid ja nende täitmine

Toetuskeemispetsiifiliste indikaatorite täitmine seisuga 31.12.2018:

Tegevus	Sihttase 2023 lõpuks	Sihttase 2018 lõpuks	Tegelik tase 2018 lõpuks	Jääk (sihttase 2023 - tegelik tase 2018)	Kommentaariid ja lisainfo
Tegevus: Uuringute ja analüüside korraldamine - infoühiskonda puudutavate hindamiste, kontseptsioonide, uuringute ja analüüside korraldamine, läbiviimine ja tulemuste levitamine	6	6	6	0	2015.a 0 tk + 2016.a 3 tk + 2017.a 3 tk + 2018.a 0 tk
Tegevus: Juhendmaterjalide ja raamistike väljatöötamine - standardite, raamistike, metoodiliste juhendite ja koolitusmaterjalide väljatöötamine ning levitamine	5	4	4	1	2015.a 0 tk + 2016.a 3 tk + 2017.a 1 tk + 2018.a 0 tk
Tegevus: Ürituste korraldamine - koolituste, seminaride, töötubade, infopäevade, konverentside ja kursuste ettevalmistamine, läbiviimine ning tulemuste levitamine	220	195	217	3	2015.a 4 tk + 2016.a 51 tk + 2017.a 59 tk + 2018.a 103 tk. Üritustel ja koolitustel osales 2018.a jooksul 3530 osalejat (kokku 2015.-2018.a 9680 osalejat.)
Tegevus: Teavitustegevuste läbiviimine - kommunikatsiooni- ja turunduskampaaniate, teavitustegevuste ja esitluste kavandamine ja läbiviimine	14	10	11	3	2015.a 0 tk + 2016.a 4 tk + 2017.a 4 tk + 2018.a 3 tk
Toetuskeemispetsiifiline väljundindikaatorite koondnäitaja: teadlikkuse tõstmiseks ja teavitustegevusteks elluviidud projektide arv	245	215	238	7	2015.a 4 tk + 2016.a 61 tk + 2017.a 67 tk + 2018.a 106 tk

Toetuskeemispetsiifiliste väljundindikaatorite (nii koond kui tegevused) siht 2018 sai edukalt täidetud ja ka ületatud.

Toetuskeemi eelarve ja selle täitmine

Toetuskeemi kulud olid 2018. aastal kokku 983 473,50 eurot. Väljamakseid struktuuritoetusest toimus 2018. aastal kokku summas 972 157,78 eurot (sh osaliselt 2017. aasta kulud) eurot ning 225 033,39 euro ulatuses oli aasta lõpu seisuga sildfinantseeringust tasutud kulusid (toetuse väljamakse 2019. aastal). Sõlmitud hankelepingutelt on tekkinud ja kandmata kohustusi aasta lõpu seisuga summas 494 770,66 eurot, lisaks sellele on üleval töölepingutega seotud kohustused. Kohustuste ja lepingutega katmata eelarve jääk oli aasta lõpu seisuga 768 789,25 eurot.

Toetuskeemi eelarve täitmine seisuga 31.12.2018

Tegevus	Abikõlblike kulude/ toetatavate tegevuste eelarve	Kulud kokku 2015-2018*	Kandmata kohustused	Jääk	Kommentaariid
Tegevus: Uuringute ja analüüside korraldamine - infoühiskonda puudutavate hindamiste, kontseptsioonide, uuringute ja analüüside korraldamine, läbiviimine ja tulemuste levitamine	254 852,00	254 852,00	,00	,00	
Tegevus: Juhendmaterjalide ja raamistike väljatöötamine - standardite, raamistike, metoodiliste juhendite ja koolitusmaterjalide väljatöötamine ning levitamine	349 000,00	273 748,80	15 138,00	60 113,20	
Tegevus: Ürituste korraldamine - koolituste, seminaride, töötubade, infopäevade, konverentside ja kursuste ettevalmistamine, läbiviimine ning tulemuste levitamine	2 545 000,00	1 746 681,22	165 958,66	632 360,12	
Tegevus: Teavitustegevuste läbiviimine - kommunikatsiooni- ja turunduskampaaniate, teavitustegevuste ja esitluste kavandamine ja läbiviimine	851 148,00	461 158,07	252 834,00	137 155,93	
Horisontaalne kulukoht: projekti administreerimine (tegelike kulude alusel)	1 000 000,00	468 515,39	531 484,61	,00	Kandmata kohustustena käsitletakse ka tähtajatuid töölepinguid
KOKKU	5 000 000,00	3 204 955,48	965 415,27	829 629,25	

* välja makstud struktuuritoetus + 31.12.2018 seisuga sildfinantseerimisest kaetud kulud

Kokkuvõtteks: Teadlikkuse toetuskeemi tegevus on selle käivitamisest kuni 2018.a. lõpuni olnud eesmärgipärane, suuri probleeme ja takistusi pole esile kerkinud ning väiksemad probleemid ja kitsaskohad on jooksvalt lahendatud. Seetõttu on toetuskeemi senine tegevus olnud edukas ning seatud sihttasemed ja eesmärgid on täidetud või isegi ületatud.